

GYERMEK ALKOTÓKÖR A JÓZSEFVÁROSBAN

Interjú **Somody** Beátával | **Csernyus** Lőrinc, **Dénes** Eszter | Fotó: **Somody** Beáta, **Dénes** Eszter

Somody Beáta komplex és holisztikus szemléletet valló, Bonis Bona díjas pedagógus. Rajz, vizuális és környezetkultúra szakos tanár a Lakatos Menyhért Általános Iskola és Gimnáziumban, mely intézmény patinás épülete a budapesti Józsefváros sűrűjében áll. Általános iskolai tagozata a körzet többségében roma, sokszor hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű tanulókat fogadja. Osztályfőnökként és az általa létrehozott Gyermek Alkotókör vezetőjeként fáradhatatlan lelkesedéssel végez itt tehetséggondozó munkát. Kész minden lehetőséget megragadni, hogy tanítványait megismertethesse az iskola falain és a Józsefvároson kívüli világgal. Legutóbb a Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti Tagozata által rendezett „Az élet kincsestára” – Művészeti nevelés, művészettel nevelés a közoktatásban konferencia meghívásának tett eleget tanítványaival, ahol a vizuális műhelymunkájukat bemutató előadása és a gyerekek munkáiból rendezett kiállítás óriási sikert aratott. Vizuális nevelésről, tapasztalatairól és az alkotókör tevékenységéről Csernyus Lőrinc és Dénes Eszter készített vele interjút.

▼ Illusztráció Weöres Sándor Galagonya c. verséhez, akvarell, 2014. Kovács Botond, 7. osztály

► Mindig pedagógusnak készültem?

Édesanyám Mátraverebélyen volt óvónő, ahová még az Országos Pedagógiai Intézetből is rendszeresen ellátogattak megfigyelni, hogyan foglalkozik a cigány gyerekekkel. Szép volt gyerekként ezt megélni, hároméves korom óta készültem az óvónői pályára, végül tanárain – különösen rajztanárain – nyomására a Kecskeméti Tanítóképző Főiskola vizuális szakkollégiumát választottam.

► Budapest közepén, egy szinte kizárólag roma általános iskolában tanít. Mondhatjuk-e egyáltalán, hogy roma vagy cigány – mi a megfelelő, ebben a kontextusban senkit sem sértő szóhasználat?

Érdekes, hogy diákjaim szóincésükben maguk között sem alkalmazzák a roma kifejezést. Ötödikes voltam, amikor iskolánk névadója, Lakatos Menyhért nálunk volt Mátraverebélyen író-olvasó találkozón. Ő is úgy fogalmazott: cigány emberek vagyunk. Tanítványaim romungroként – vagyis cigány nemzetiségű magyar anyanyelvűként – a cigány kifejezést használják magukra. Úgy tapasztalom, hogy az ő fülüknek ez kedvesebb, és a cigány népismereti tantárgy elnevezés hivatalosan is jelölheti számunkra, mit használhatunk. A roma idegenül cseng, olyan, mint egy ház a külvilág felől, ha egyáltalán szükség van bármilyen megkülönböztetésre.

► Osztályfőnök is azon kívül, hogy a vizuális nevelésükkel foglalkozik. Miből áll az osztályfőnöki feladat?

Alapvetően nagyon szerteágazó, gyermekvédelmi teendőkkel és rengeteg adminisztrációval terhelt feladatkör. Úgy alakult, hogy a hozzám járó gyerekek közel hetven százalékát nem az édeszülei nevelik. Kis iskola lévén nincs keretünk gyermekvédelmi felelősre, pszichológusra, így az osztályfőnökök kezelik tanítványaik problémáit pluszidőben, díjazás nélkül. Ebben az iskolában nagyon kevés olyan kollégám van, aki itt kezdte a pályáját, és ma is együtt küzd velünk. Sajnos a szociális feladatok miatt hamar kiégünk, amortizálódunk, és a mostani adminisztratív szemléletű munkavégzés sem segít a valós problémák azonnali, gyors és hatékony megoldásában. A fluktuáció

oka, hogy nagyon sok nehézséget kell helyben megoldanunk, minden eset speciálisan összetett. Ötödikben ennek az osztálynak öt különböző osztályfőnöke volt, három a pályát is elhagyta... Nem jutalomból kaptam meg őket hatodiktól, és ők sem engem. Ekkor az osztály átlaga 1,8 volt. Korábban huszonegyen, jelenleg csak tizenhárom vannak. Sajnos a jelenlegi szabályok miatt azok, akik 15 éves korukig nem végezték el a hetediket, nem jogosultak arra, hogy tovább is hozzájuk járjanak nappali tagozatra. Nem idegen osztályt kaptam, már ismertük egymást a gyerekekkel, hiszen másodikos koruk óta rajzszakkörön taníthattam az osztály felét. Tudom, hogy mire milyen feladatot lehet rábízni a rajzolóson, festésen kívül: ki az, aki jobb szervező, rendező – például Bangó Vivien –, vagy aki könnyebben tud kommunikálni, segít megértetni egy feladat lényegét – Bodi Cassandra Ketrin, Bari Renátó –, vagy kik azok – Bodi Sabina Szamanta, Barbosu Konstantin Tibor, Sárközi Róbert –, aiktól az olyan járulékos feladatokban, mint az előkészítés, pakolás, fontos segítséget kapok. Évek alatt alakultunk egy nagyon jó kis csapatná, egy igazi közösséggé.

► Tanít más osztályban is? Hogy jelenik meg a vizuális nevelés az iskolában mint tantárgy?

A jelenlegi oktatási keretben már csak a 4. és a 8. osztályban van elnevezésében rajz és vizuális kultúra, a többi évfolyamon a kerettanterv bevezetésével vizuális kultúra lett a tantárgyunk neve. Tavaly megváltozott a feladatköröm, mesterpedagógusként szakértői feladatot is kellett vállalnom, így az alsós osztályokat muszáj volt átadnom. Korábban mind a 12 évfolyamon tanítottam a gyerekeket. Alsó tagozatban a cigány

népismeret tantárgy keretében az előírt egy helyett eleve két rajzóra volt beiktatva, a felső tagozatban sajnos csak heti egy órát biztosít a kerettanterv, ami rendkívül kevés, főleg azért, mert a gyerekek ezen szívesen vesznek részt. Ha a művészetpedagógiai tantárgyak lennének a fő tárgyak az ő esetükben is, akkor sokkal inkább élményszerűbb és eredményesebb lenne az oktatás. Tény, hogy a jó tanuláshoz sikerélményt kell kapniuk – ezáltal könnyebb előre jutni más tantárgyakban is. Ilyen fokú rugalmasságot azonban egy normál tanrendű, normál iskola – mert annak vagyunk nyilvánítva – nem enged meg.

► Az alkotókör szakkörként van jelen az iskola életében?

Formailag igen, de valójában nem nevezném pusztán szakkörnek. Heti három vagy négy órában nem csak egy technika elsajátításával vagy pályázati munkák készítésével foglalkozunk. A fenntarthatóság szempontjából is megoldandó feladataink vannak. Ilyenek a környezetünk alakítása, szépítése, egy kiállításra való készülődés, ezek rendezése, csempehiányok murális kiegészítése a folyosón, a szalagavatói dekorációk készítése, egy szekrény felújítása, közösségi tereink szépítése... Ez a délutáni találkozók sűrűségét is meghatározza, amit az aktualitásokhoz igazítva rugalmasan kezelünk. Az alkotókör alapító tagjainak egy része az én osztályomba jár, most ballag. Az intézménybe kerülésemkor úgy gondoltam, nem fogok elérhetetlen pályázatokon indulni tanítványaimmal, nem fogom olyan helyzetbe hozni őket, amelyben hiányosságai tovább mérhetőek önmaguk és mások számára is. A Gyermek Alkotókör gondolata ekkor fogalmazódott meg bennem: a cél annak az öröm-

nek a megélése volt, amikor szívesen rajzolunk, festünk, alkotunk saját magunknak, akár különösebb keretek nélkül. Alkotások alatt pedig olyan befejezett, kész munkákat kell érteni, amelyeknél érezhetjük: „Ez most jól sikerült!”. A minőség nagyon fontos, és ezt a befogadó is érzi.

► **Cigány népismeret tantárgyat is oktat. Mennyire ismerik a tanulók a saját kultúrájukat?**

Elkeserítő volt megtapasztalni, hogy főként újratanítást kell végezni a kultúrájukkal kapcsolatban. Legkevésbé a piros és arany szín iránti szeretet és a gasztronómia esett áldozatul a modern kornak, azonban az autentikus cigány tánc, zene is tovább örökítendő. Manapság a viseletekben már nem járnak a családtagok sem, és azok színszimbolikáját sem ismerik. Nálunk a tantervünk része a cigány népismeret mint tantárgy. A mi gyerekeinknek kilencvenöt százaléka romungro, magyar anyanyelvüként nincs igényük arra, hogy megtanulják a beás vagy lovári nyelvet. Vannak közösségek, ahol ma is fontos a tradíció, az oláh cigány családoknál például a lányokat szigorúbban fogják. Ők hosszú hajukat összefogva hordják, nem vesznek fel miniszoknyát, de minden másban már az uniformizált világhoz igazodnak. Célunk, hogy megismerjék és értékékként kezeljék a saját kultúrájukat. Jelenleg sajnos nincs cigány népismeret végzettségű tanárunk, osztályomban helyettesítésben magam tanítom ezt a tárgyat.

► **Nem okoz konfliktust, hogy ön a roma kultúra értékeit csak mint külső szemlélő élvezi?**

Emberileg, szakmailag pörén kerültem ebbe a helyzetbe. Amikor az akkori első osz-

tályt megkaptam ebben a pesti iskolában, abban a közegben én voltam a kisebbség. Rá kellett jönnöm: a gyerekeknek ez nem okoz gondot, és soha nem is nekik okozott gondot. Tapasztalatom alapján állítom, hogy azok a problémák, amelyek a társadalomban feszülnek, sokszor az ismeretek és az ismeretekre való nyitottság hiányából, valamint az elfogadásra való képtelenség-ből adódnak. Pedagógusként pedig csak kellő kíváncsisággal és altruizmussal lehet a mindennapi kapcsolatainkat működtetni. Tény, hogy a roma kultúra értékeit mint külső szemlélő élvezem. Tananyagom olyan témát szoktam választani, amiből mások is sokat tanulhatnak, így én is. Számomra autentikus, cigány származású művészekről merítek: képzőművészekről (Szentandrás István, Péli Tamás, Bogdán János Amigo), íróktól (főként Lakatos Menyhértől, csodás meséiből), költőktől (Rostás Farkas György, Jónás Tamás), zenészekről (Szakcsi Lakatos Béla, Kathy Horváth Lajos, Snétberger Ferenc), és táncosoktól. Olyan témában, amely bárkinek érdekes és tanulmányos lehet. Amikor cigány kultúrával, hagyománnyal foglalkozom, elsősorban nekem kell tanulnom, ezt követően kínálhatom a diákjaimnak a feladatot. A megoldás azonban mindig egyedi, más és más.

► **Ön vidéken is tanított. Mi a különbség a két közeg között pedagógiai szempontból?**

Miskolc-Perecesen tapasztalhattam, hogy bizony mások a vidéki városokban a természeti környezethez közel élő gyerekek, és főként a cigány gyerekek. A budapesti VII–VIII. kerület építészetileg igen gazdag, csodás utcarészletekkel, kis közterekkel van tele, a zöld és a természet hiánya miatt azonban másképp alakult ki az utcabeli lét – hiszen erre a közösségre jellemző, hogy

◀ Szomszéd ház, textilfestés

az utcán vannak, ott találkoznak, beszélgetnek –, legyen az város vagy vidék. Itt túl sok a fal, az aszfalt, nem folytatható az a szabad, gyűjtögető életforma, ami vidéken magától értetődik. Szülőfalumban a mai napig a helyi cigány közösség gyűjti be például az „igazit” – ahogy mi, verebélyiek hívjuk a vargányát –, és kínálja megvételre. A közös munkának közösségformáló ereje van, az ismeret – legyen az helyismereti, földrajzi, biológiai, szakmai – ennek során mélyül tudássá, melyre később hivatkozni lehet rajzórán is, vagy bármilyen más tantárgy esetén. A városban ezzel szemben nincs olyan munka, ami közösen zajlik, ebből kifolyólag más a hozzáállásuk mind a munkához, mind a tanuláshoz. Már régóta nincs jelen a rézedénykészítés, a teknővájás, a vályogvetés vagy a kosárfonás a mindennapokban – így ezekre a szakértelmekre sem lehet építeni. A gyakorlati ismeretek hiánya egyébként mára már az egész társadalomban jelen van. Ezen folyamatok miatt a gyerekek sokszor nehezen értelmezik a szövegeket, nem társíthatják a szavak jelentését vizuális, empirikus élményekkel, a jelképeket, azok összefüggéseit nehezebb így megérteniük. Nem tudják elképzelni, elhelyezni, ismeretként nem épül be, nem lehet rá alapozni, ezért vissza kell tanítani.

► **A vizuális nevelés szintjén is alternatív pedagógiai módszereket kell alkalmazni?**

Ezeknek a gyerekeknek vannak bizonyos képességeik, és vannak – sok mindentől adódóan – hiányai. Alapvető koncepció a vizuális nevelésben, hogy a gyerekek különböző vizuális ismereteit, készségeit egyformán fejlesszük. Azonban nálunk ez nem megy, mint említettem, gondot okozhat bizonyos fogalmak, egyszerű jelképek meghatározása, vagy nehéz velük síkban példá-

◀ Pintér Sándor és családja, papírplasztika

ul a térbeliséget érzékeltetni. Nem véletlen, hogy legszívesebben olyan dekoratív dolgokat hoznak létre, amelyek egy képsíkban értelmezendők. A térlátás fejlesztésére, a mélység és a mögöttség érzékeltetésére külön feladatokat kellett kidolgoznom, melyeket plasztikai alkotások létrehozásával, tapasztalati úton már megértene. Nagyon szeretik megfogni a tárgyakat, érzékelni azok jellegét. Egyszer egy sövényvágásból 2-3 ujjnyi husángokat sikerült beszereznem. Egy héttig jártak be kicsik és nagyok a rajzterembe, hogy megtapogathassák a fadarabokat, amelyek nem voltak lecsiszolva, lakkozva, nedvesek és mohosak voltak... Amikor kijátszották magukat, akkor csirizes papírmasé bábokat készítettünk belőlük, így született meg Pintér Sándor és családja papírplasztikánk, melynek egy gimnazista diákunk adta ezt a nevet.

► **A térbeliség hiánya speciálisan rájuk jellemző, vagy minden olyan gyerekre érvényes, akivel nem foglalkoznak eléggé a korai években?**

Most már úgy látom, hogy ez utóbbi az igaz. A gyerekek szinte gyakorlati analfabéták, nem tudnak bizonyos eszközökkel bánni, ezért egyes tudáselemek elvesznek. Manapság, ha valami elromlik, azt lecseréljük, nem javítunk meg semmit. Engem megtanított az édesanyám kötni, horgolni, makramézni, varrni, főzni, sütni. Édesapám megtanított villanyt szerelni, és minden egyéb „fiús” technikai tevékenységet. A mostani gyerekeknek erre a tudásra nincs szükségük: ha elromlott a telefonjuk, kapnak másikat, ha valami tönkremegy, azt látják, hogy lecseréljük. A javítást mint folyamatot nem tudják tetten érni környezetükben. Ezért nagyon sok hulladék keletkezik, pedig érdekes, izgalmas dolgok készülhetnek, ha átgondoltan hasznosítjuk ezeket. Amikor annyira nem volt pénzünk az iskolában, hogy nem tudtam az A4-es papírt pótolni, elkezdtünk picike kis kártyalapocskákra dolgozni, ezekből a figurákból aztán némi digitális technikával papíranimációkat készítettünk. A papírhulladékból nálunk papírmasé készül, de dolgozunk használt kávékapszulával, parafadugóval, textil- és csomagolási maradékokkal is. Megpróbá-

lok mindig innovatív lenni, hogy át tudjam hidalni azokat a holtpontokat, amikor nincsen sikerélményük, mert nincs elég eszköz, vagy azok nem jó minőségűek. Ha kevés pénzt vagy felajánlást kapunk, én mindig arra törekszem, hogy nagyon jó minőségű ceruzát vagy akvarellt vegyek, lehetőleg impulzív színeket, amelyek közelebb állnak az ő színvilágukhoz.

► **A dinamikus, tüzes képekből látszik, hogy szeretik, jól és bátran használják az élénk színeket. Ez a bámulatatos színhasználat a népviseletük, népzenejük harsány mivoltán alapszik?**

A cigány kendő eredete egészen a közel-keleti kasmirkendőig vezethető vissza. Vándorlásaik során mindent, amit szépnak találtak, beépítettek forma- és színvilágukba, így lett az övük. E furcsa szín- és formatársítások miatt lett utánozhatatlanul egyedi, ettől lett cigány. Színes és változatos, akár a konyhájuk. A gyerekek magától értetődően, bátran alkalmazzák a színeket, és sajátos módon társítják az információkat. Egyrészt, mert ismeretek hiányában nem sok mindent tapasztaltak meg, másrészt ahhoz társítanak, ami bennük megragad egy látványvilágból. Ez számomra nagyon érdekes, különösen a megtett út szempontjából. Pedagógusként

büszkeséggel tölt el, hogy náluk nem érhető tetten a mindent elárasztó Disney-mesék hatása. Igaz, kisebb korukban tölem nem hercegnős színezőket kaptak, hanem például Kováts Albert Hálózatok c. műalkotásának adhattak különböző színvázlatokat. Minden tanulóknak annyira megtetszett a saját munkája, hogy a valós műalkotás színeit – ami inkább monokróm alkotás – háttérbe szorították a dinamikus, impulzív színvilággal ellátott felületek. Az alkotás során az átélt élmények, tapasztalatok, a környezet alapján jönnek létre a síkok, majd társulnak, egyre érdekesebbé válnak. Ehhez én sokszor csak a technikát adom hozzá. Nem baj, ha nem azt csinálja valaki, amiről az előre elhatározott feladat szól. Tanárként a gyerekek vágyakozásait kell kibontakoztatnom, melyhez a stratégiát határozom meg a minőségi kivitelezés érdekében. A vizuális kultúra hihetetlenül komplex, integrált és kompetenciafejlesztő tantárgy.

► **Mondhatjuk, hogy ez a tárgy ugródeszka lehet a többi tárgyban való megfelelő teljesítményhez?**

A pedagógus megjelenésével, saját személyiségevel nevel, alapvető feladata azonban az oktatás. Nálunk a tanítás jelentős része nevelés, mert ahhoz, hogy a tananyag

▲ A kávéházzá átalakított osztályterem a szekrényrel

◀ Kiterített épületszínészeti terv, 5. osztály

befogadására, ránk és egymásra is nyitottak legyenek, fejlesztenünk kell a figyelmüket. Nagyon sok hiány és szomorúság van az életükben, emiatt nem tudnak kinyílni a világra. Ennélfogva nagyon keskeny az a mezsgye, amin egyáltalán oktatni tudunk. Az alkotómunka, amit a foglalkozásainkon végzünk, szociális kapcsolatépítés is egyben, mindemellett egyfajta tapasztalati élmény, kommunikációforrás, hiszen könnyebb a szakkifejezések használatát elsajátítani, a legközelebbi beszélgetést előkészíteni. Én a munkáltatásban hiszek. A gyerekek hihetetlenül nyitottak és kíváncsiak a manuális tevékenységekre saját digitális világuk mellett, a kettő alkalmazása, egyensúlyának megtalálása a jövőbeli tevékenységek alapvető kulcsa. A közös munka ereje, a nevelés és a látószög tágítása kihat az ő teljes életükre.

► Milyen közös munkákon vannak túl?

Az utóbbi idők felejthetetlen eseménye saját osztálytermünk felújítása, melynek legsikeresebb kezdő tevékenysége kidobásra ítélt szekrényünk megmentése volt. Közben hetedikesekként készültünk a március 15-i műsorra, melyet Varga Krisztina magyar szakos tanár és osztályfőnök-helyettesem állított össze. Egyik tanítványunk, Ábrahám Filip a próbák után megjegyezte, milyen jó lenne, ha megcsinálnánk a Pilvax kávéházat. Én ezt szó szerint értelmeztem, és elindítottunk egy szerteágazó, élménytelni munkafolyamatot. A terem átfestéséhez segítséget kaptunk, a dekorációkat saját magunk készítettük és helyeztük el. Próbaként három napra megszerveztünk egy általunk működtetett irodalmi kávéházat, ahol kávé, teát és egyéb finomságokat lehetett kapni, a tanulók felhasználásában. Kis Edit, iskolánk intézményvezetője a teremátalakító, osztályszépítő projektünket folyamatosan támogatta, nyitottságával bátran mertünk tervezgetni és olyan ötleteket megvalósítani, mint például a tányéralátétek tervezése, egységes dizájn-kép kialakítása, Pilvax kávéház működtetése. Március 15-én a szekrényajtókat levittük a tornaterembe, kitágítva a kávéházban megismert teret, és így adták elő a műsort az egész iskolának. Dermesztő csend volt a 25 percig tartó műsor alatt – ilyet ebben az iskolában még nem éltem meg. Nagy

sikerünk volt, azóta minden évben megnyitjuk a kávéházat iskolanapkor. A lelkesedésünk hatására elindult a MiraCOOLum osztálymese történetének megalkotása. Varga Krisztina kolléganőm segítségével együtt írta meg az osztály a teremben álló szekrény történetét, ami egyik nap beszippantotta és egy másik világba röpitette a társaságot. Ehhez illusztrációkat készítettünk, majd ebből egy tízperces, hangos képeskönyvet, animációt, melyet könyv, illetve leporelló-formába szerkesztve kívánunk megjeleníteni. Az illusztrációk egy részéből – több mint ötven alkotásból – az Art Brut Galériában kiállítást rendeztünk. Ez a történet és az alkotási folyamat meghatározó része lett az életünknek, olyan erős kapocs, ami mindannyiunknak segített átérezni, mi is az a kohézió egy közösségben.

► A vizuális kultúrán kívül szociálisan is megerősödtek a gyerekek a közös munka által? Mit jelent számukra egy ilyen kiállítás?

Az alkotókör tagjaival hamar elértük azt az érzelmi igényt, hogy meg szeretnénk mutatni munkáinkat másoknak. A gyerekek vágytak rá, hogy átéljék a büszkeséget, és azt, hogy az iskola közösségének bebizonyíthassák tudásukat. Egyfajta vizuális karmesterként megpróbálkozom azzal az irányítással, szervezéssel, finomhangolással vezetni az alkotókört, amellyel minél szebb, kellemesebb összehatást érhetünk el kiállításaink alkalmával. Itt tudjuk bemutatni sajátosságainkat, egyediségünket, értékeinket, s élünk azzal a kiállítói szabadsággal, hogy nem feltétlenül a tökéletesség, hanem a frissesség, az őszinteség, a dinamizmus, az esztétikus vonzza a tekinteteket. Az elmúlt hét évben harminc iskolán kívüli helyszínen állíthattunk ki. Az egyik ilyen alkalommal, harmadikos korukban megkérdeztem, örültek-e, hogy mások megnézték a munkáikat. Kiderült, a büszkeség mellett a legnagyobb élményt inkább az jelentette, hogy eljutottak Budára, és életükben először „hegyen” voltak. Hiszen ők a pesti oldalon élnek, sík vidéken, a többség a szemben lévő hegyekre sem jut el. Ki kell nyitni számukra a világot, ezért is viszem magammal mindig őket. Ilyenkor rácsodál-

koznak, mennyire sokszínű világ veszi őket körül. A kiállításokon tapasztalt eredményesség, a siker pedig motiválja őket.

► A tehetséggondozásnak számszerűsíthető eredményei is vannak?

Vannak tanítványaink, akik a kerületi fordulót megnyerve eljutottak a fővárosi komplex rajzversenyre, és ott 4., 8. és 13., 14. helyezést értek el. Vannak eredményes pályázataink országos és fővárosi szinten is, de nem ez a cél! A szándék továbbra is az alkotói öröm átélése, ami önmagában élménypedagógia, folyamat-központúságával, értékteremtésével s azok fenntarthatóságával. Ami pedig a legfontosabb: most 3,32 az osztály átlaga. Öt tanuló gimnáziumban folytatja tanulmányait, egy szakgimnáziumba megy – a többiek szakközépiskolába. Mindannyian bejutottak arra a képzésre, ahová menni szerettek volna!

► Honnan merít inspirációt az alkotóköri és egyéb foglalkozásokhoz?

Megpróbálok minden lehetőséget megragadni, hogy tanítványaimat megismertthessem az iskola falain és a Józsefvároson kívüli világgal. Szeretjük az iskola környéki tanulmányi sétákat, hiszen szépen megépített, eklektikus, szecessziós épületekkel teli környezetünkben élménytelni művészettörténeti sétákat tehetünk.

◀ Illusztráció William Black: A tigris c. művéhez, porpasztell, 2014. Bod Casandra Ketrin, 6. osztály

kek azonos környezetből jöttek, hasonlóak a problémáik is, éppen ezért szívesen élnek együtt, az iskolában is szívesen találkoznak az utcabelivel, az egy házban lakókkal vagy a szomszédokkal. Ők saját magukat is izolálják, így élnek ebben a kis józsefvárosi környezetben. Természetes számukra, hogy az iskolában is ez a világ képeződik le. Ugyanakkor rendkívül fontos a külvilággal való kapcsolat, a kitekintés a más iskolákban folyó munkára.

► Az osztály egy része most ballag, másik része még itt folytatja gimnáziumi tanulmányait. Végigkísérhette a gyerekek iskolai életét. Most hogyan látja a helyzetüket?

Mindannyiunk életében lezárul egy szakasz, mert megosztva folytatjuk tovább az utunkat. A közösen átélt élmények miatt ezek a gyerekek kiváló szakemberek lennének bármilyen szakképzési területen, mert tudnak dolgozni, megtanulták, hogy elvégezni és jól elvégezni valamit nem ugyanaz! A közös munkának köszönhetően segítőkészek, nyitottak a környezetükre. Bizom benne, hogy közösségük megbecsült tagjai lesznek. Szeretném, ha tanítványaim mindenkire kíváncsiak lennének. Szeretném, ha meglátnák a körülöttük lévő emberek értékeit, ezáltal felismernék saját értékeiket, és megküzdene az ezek megmutatásáért. Nagyon szép pályát választottam, az is lehet, hogy a legszebbet! Szeretem nézni, ahogyan tanítványaim dolgoznak, amikor befelé fordulva alkotnak, én meg figyelhetem, megleshetem, hogyan fejlődik alkotásuk, hogyan teljesedik ki gyermekviláguk képeikben. Minden alkalommal eltöltene a várandósság izgalmával, majd a születés pillanatával, s az alkotósaik iránt érzett felelősséggel.

Fontosnak tartom, hogy a tanévben mindig máshonnan merítsek: kortárs vagy autodidakta alkotótól, cigány képzőművésztől, elismert és díjazott festőtől, grafikusoktól, iparművésztől. Rendszeresen járunk kiállítótermekbe, múzeumokba, ARC kiállításra, festészeti maratonra.

► Van-e valamilyen visszajelzés a szülőktől?

Érkezik visszajelzés. Ha a gyerekeket élmény éri, arról beszámolnak otthon, kommunikációs mezőjük nagyobb lesz, a társaságban közkedveltek lesznek. De ami a legfontosabb: szeretnek iskolába járni.

► Előfordul a család vagy a közösség részéről valamilyen ellenállás?

A tanulóink családcentrikusak, fontos a közvetlen családtagok hatása, de sosem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a gyerekeknek melyik személy véleménye a legfontosabb lelkileg. Egy patriarchális társadalomban az engedélyt mindenre az apától kell kérni, őt kell meggyőzni arról is, hogy adott esetben egy rendkívül tehetséges leányt messzebbre merjen engedni ösztöndíjas képzésre azért, hogy képességei szerint tanulhasson tovább. Jellemző, hogy a családok nagyon féltik a gyerekeket, még egy táborba is nehezen engedik el őket. Mi úgy gondoljuk, hogy ez „túlféltés” a részükről, bizalomhiány, pedig ők csak tradícióból nem engedhetik el főként a lánygyermeket. Erre jók a szülői értekezletek, hogy megismerhessük egymást, és ezért találtam ki, hogy a tanulók is jelen legyenek ezeken az alkalmakon.

► Hogyan néz ki egy ilyen beszélgetés?

Egyik fő szempont, hogy abban az időben tartjuk, amikor el tudnak jönni a hozzátartozók, minden héten biztosított néhány időpont. Az én osztályomban azonban a szülő / hozzátartozó mellett a gyerek is jelen van a tájékoztatókon, hiszen a szülők másfajta rendszerű iskolájába jártak, nem sokat tudnak a ma iskolájáról. A gyerek saját ügyében tájékozottabb, ő az, aki egy hármaskommunikációban tolmácsolni tudja a gondolataimat a felnőttnek. Ezekben a családokban nagyon erős a hierarchia: amit a szülő mond, a mellé látványosan oda kell állnia a gyerekeknek (még ha nem is ért vele egyet). Ezzel a szervezéssel ez a kör kizárható, kevesebb a félreértés, és a gyerekek megpróbálnak segíteni a tájékoztatásban a megbeszéléseken. Egyszerűen szóval számíthatunk alternatív módszert kell alkalmaznunk. Az adott környezet determinál, csak egy kicsit az anyémek, amíg benn vannak az iskolában... Ha egy diák ügyesen tud érvelni, és a saját környezetén mindig csak egy kicsit akar változtatni, akkor, ha van is visszahúzó erő, lassan le lehet azt küzdeni. Ha máskor nem, akkor majd a saját gyerekeivel kapcsolatban.

► Ez egy teljesen homogén tanulói közösség. Könnyebb így megvalósítani az elképzeléseit?

Szegregáció, integráció – ezek ma közkedvelt kifejezések. A mi iskolánkra könnyen rámondhatnánk, hogy szegregált. Csak soha nem gondolnak arra, hogy ez a mikrokörnyezet az otthonuk. Mivel ezek a gyere-

CREATIVE COURSE FOR CHILDREN IN JÓZSEFVÁROS INTERVIEW WITH BEÁTA SOMODY

Beáta Somody is a teacher of visual arts and environmental culture in a Budapest elementary school, teaching mostly Roma children in a socially disadvantaged neighbourhood. She does effective talent management as a head teacher and the leader of the Creative Course for Children, founded by herself. She is ready to seize every opportunity to have her children explore the world beyond the walls of her school and the possibilities of Józsefváros. The children's works are regularly presented to the public in exhibitions.